

L'Arc de Berà

Terme Municipal:
Roda de Berà

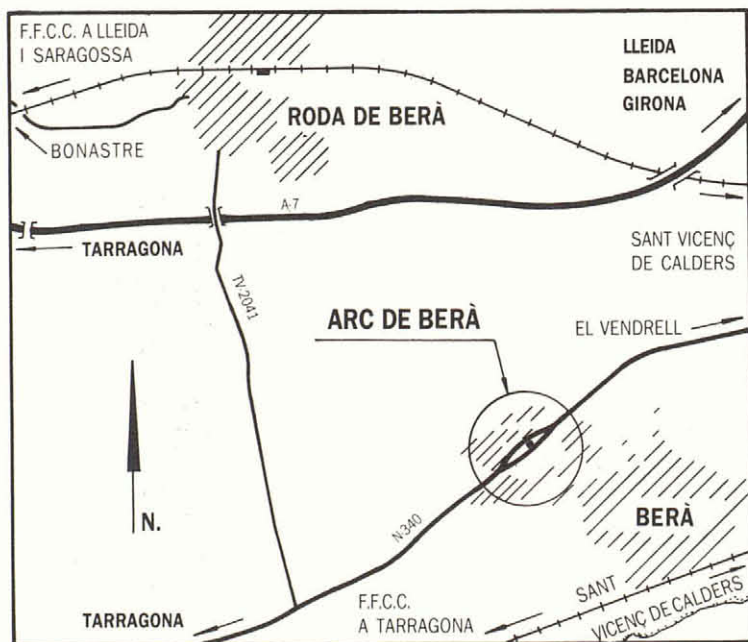
Comarca:
Tarragonès

Cronologia:
Darrer quart del segle I a.C.

L'Arc de Berà és, sens dubte per la seva situació, un dels monuments romans més coneguts del Principat; fou construït a la via que unia Roma amb el llevant i el sud de la península Ibèrica, la **Via Augusta**, actualment convertida, en aquest tram, en N-340. Es troba a una vintena de quilòmetres al nord-est de l'actual ciutat de Tarragona, al terme municipal de Roda de Berà.

Malgrat les transformacions que ha sofert al llarg de la història, conserva la imatge d'arc commemoratiu, seguint els esquemes generals utilitzats en època romana en la construcció d'aquest tipus de monuments. Es tracta d'un arc simple, els pilars del qual descansen sobre un important podi construït, com la resta del monument, amb pedra calcària local del tipus anomenat "Mèdol". Sostenen l'entaulament vuit pilastres acanalades amb bases àtiques i capitells corintis; de les esmentades pilastres quatre són senzilles i quatre, les que corresponen als angles, són dobles. Les línies d'impòsta de l'arc, com també l'arquivolta, les fan ressaltar unes petites motllures. La part superior de l'arc, actualment completament transformada, devia constar d'arquitrau, fris i cornisa coronats per un àtic que devia completar el conjunt.

Per la seva ubicació, l'Arc de Berà ha estat objecte d'atenció des de molt antic; despertà ja l'interès d'humanistes tals com Lluís Ponç d'Icart, Pere Anton Beuter o Jeroni Pujades i, més tard, dels viatgers del segle XVIII que molt sovint el representaren en gravats. Amb els anys, tots els autors que s'han interessat per l'arqueologia tarragonina o l'arquitectura romana li han dedicat algunes pàgines i l'han erigit molt sovint en una espècie de sím-

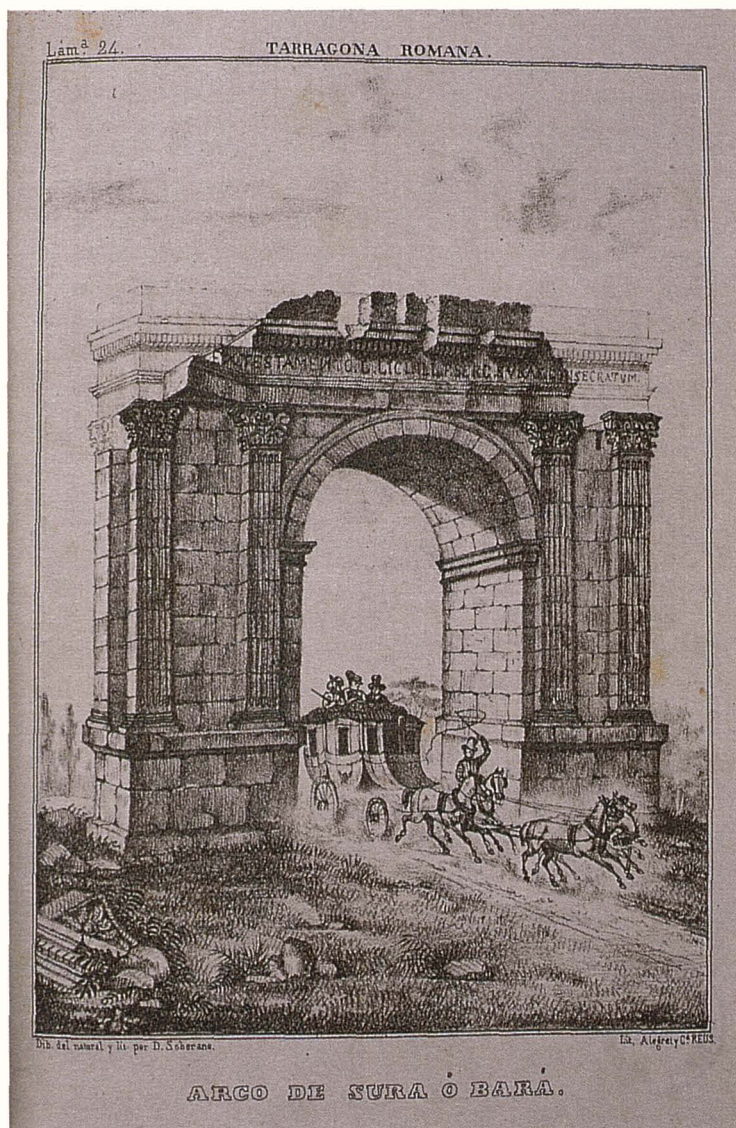

bol de la Tarragona monumental, de caràcter científic, d'acord amb els criteris actuals.

L'existència d'una inscripció llatina a l'arquitrau de l'arc (*Ex testamento l'icini l'f serg surae consecratum*), coneguda des de molt antic, ha estat la causa que ha portat a tots els autors a situar-ne la construcció en els primers anys del segle II d.C., com a fruit de la voluntat testamentària de Luci Licini Sura. Un estudi recent dels capitells corintis del monument situa la construcció de l'arc a l'època de l'emperador August (final del segle I a.C.) i considera que el fet que commemora la inscripció no és la construcció del monument sinó una restauració que se'n devia fer. A favor d'aquesta hipòtesi, hi juga el fet que l'estudi estilístic comparatiu dels capitells els situa en època d'August. Per una altra banda, les inscripcions commemoratives es col·locaven, tradicionalment, a l'àtic del monument; el fet que la de Licini Sura estigués al fris s'explica perquè a l'àtic hi devia haver la inscripció original augustal.

L'arc, en el seu aspecte actual, és el fruit d'un seguit de restauracions iniciades a final del segle XVIII i que es completaren durant el segle XIX. Hem de suposar que només la meitat dels capitells són originals d'època romana. L'última gran alteració del monument tingué lloc l'any 1936 quan una càrrega explosiva va destruir una bona part d'un dels pilars; la immediata intervenció del Servei de Monuments de la Generalitat d'època republicana, que s'encarregà de la restauració, evità que es perdés definitivament.

Quan es parla de les causes que motivaren la construcció de l'arc, es fa referència al límit entre el territori de dues tribus ibèriques o bé a l'existència d'una vil·la propietat de Licini Sura. Tot ens porta a pensar, però, que l'Arc de Berà és un arc territorial dels que en època romana es construïen per destacar un límit, en aquest cas el del *territorium* de Tarraco. Basant-nos en les noves cronologies proposades, la hipòtesi més probable és que l'arc fos construït per August, per tal de marcar el límit del *territorium* de

Tarraco, en el decurs de la reorganització administrativa de les províncies hispàniques. Uns quants anys més tard, a principi del segle II d.C., Luci Licini Sura devia deixar escrit en el seu testament que es procedís a la restauració de l'arc, fet que ens explicaria el perquè de la inscripció citada anteriorment.

Planta de l'Arc de Berà, amb indicació de la cronologia dels capitells.

